משיעור חומש היומי די"ט כסלו, ששי עד שביעי דפ' וישב.

וענין זה הוא בהתאם לתורתו של בעל הגאולה — שצריכים "לחיות" עם ההוראות שלמדים מפרשת השבוע, ובמיוחד — עם ההוראות שלמדים מחלק הפרשה דיום זה, שזהו שיעור חומש היומי.

ומובן, ששיעור חומש היומי די"ט כסלו — ששי עד שביעי דפ' וישב (בהתאם לקביעות שנה זו), קשור עם תוכן הענין די"ט כסלו, כדלקמן.

יב. התחלת שיעור חומש די"ט כסלו היא — "ויהי אחר הדברים האלה וגו'", סיפור המאורע עם אשתו של פוטיפר, עד לסיום הענין — "ויקח אדוני יוסף אותו ויתנהו אל בית הסוהר", כמבואר במדרז"ל (ראה ב"ר פפ"ז, ט. תנחומא וישב ט) שפוטיפר ידע שדברי אשתו הם היפך האמת, ולכן לא העניש את יוסף בעונש של מיתה, אבל אעפ"כ, הוכרח לתתו בבית הסוהר. ועפ"ז: הרי תוכן השיעור הוא קשור עם ענין המאסר שהי' אצל אדמו"ר הזקן במבצר הפטרופבלי — בדוגמת "בית הסוהר" בלשון המקרא — ומהו הקשר עם הענין דיט"כ שאז הי' **היציאה והגאולה** מהמאסר?

והביאור בזה: נוסף על הגאולה שהיתה ביט"כ, יש ביט"כ עוד ענין שביום זה (לפני רגע הגאולה) הי' הסיום והחותם של המאסר, דהכל הולך אחר החיתום.

ועפ"ז: גם הקשר דשיעור היומי ליט"כ הוא — מצד **הסיום והחותם** של השיעור, בו נאמר "ויהי ה' את יוסף גו' ויתן חנו בעיני שר בית הסוהר גו'", ועד כדי כך שאפילו "שר בית הסוהר" ראה ש"אשר הוא עושה ה' מצליח". וזהו הקשר דהשיעור היומי עם הענין דיט"כ, סיום וחותם המאסר — כי אותו הדבר הי' במאסרו של אדמו"ר הזקן — שאפילו בהיותו בבית הסוהר (עוד לפני הגאולה) ראו כולם, שר בית הסוהר וכיו"ב, את גדלותו של אדמו"ר הזקן — "אשר הוא עושה ה' מצליח".

יג. והנה, הסיפור אודות הצלחתו של יוסף, מצינו כבר בשיעור חומש דיום החמישי — "ויהי ה' את יוסף **ויהי איש מצליח**".

ומבואר בדרושי הצ"צ על פסוק זה (אוה"ת פרשתנו רעח, א) ש"הצלחה הוא ענין מזל, כמו שקורין איש מוצלח, בר מזל, גליק בלע"ז".

[דרך אגב: הלשון "בלע"ז" אינו רגיל כלל בדרושי חסידות (דלא כבפרש"י שלשון זה מובא ריבוי פעמים). — מצינו בדרושי חסידות תיבות באידיש, ולדוגמא: התיבות "גוואַלד גוואַלד" שבסיום אגה"ק (כידוע השיחה בענין זה), וכן מצינו את הביטוי "בל"א" (בלשון אידיש), אבל לא מצינו את הביטוי "בלע"ז", משא"כ במאמר זה].

בלתי מוגה

וממשיך לבאר ש"יסוד נקרא מזלא, וזהו בחי' יוסף". ושם: "מזלא הוא הכתר, וידוע ג"כ ששרש היסוד נמשך מהכתר . . וזהו ויהי ה' את יוסף, ר"ל ביוסף שהוא יסוד נמשך אור הכתר, ולכן ויהי איש מצליח כו'".

אבל אעפ"כ, ישנו **חידוש** בשיעור חומש די"ט כסלו (יום הששי) לגבי השיעור דיום חמישי — שענין ההצלחה הי' גם בהיותו **בבית האסורים**. וזהו גם הקשר המיוחד לענין המאסר של אדמו"ר הזקן, כנ"ל.

ועוד חידוש בענין ההצלחה שבשיעור חומש די"ט כסלו לגבי השיעור חומש דיום חמישי:

בשיעור חומש דיום החמישי נאמר "וכל אשר הוא עושה ה' מצליח **בידו**", היינו, שבפועל וכגלוי רואים את **פעולתו של יוסף** — "ה' מצליח **בידו**", אלא שיודעים שענין זה בא בכחו של הקב"ה — "ה' מצליח בידו".

אבל בשיעור חומש דיום הששי (י"ט כסלו) נאמר: "ה' מצליח", היינו, שגם בפועל ובגלוי רואים ש"ה' מצליח".

וענין זה מודגש גם בגאולתו של אדמו"ר הזקן — כמ"ש בעל הגאולה במכתבו שכל השרים ענו ואמרו: "מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו".

אבל אעפ"כ, מובן ופשוט שגם בענין זה ישנה פעולתו של יוסף, כמ"ש (בשיעור חומש דיום חמישי) "ה' מצליח **בידו**", היינו, שכל הענינים הכי נעלים, "מזלא", בחי' הכתר, נמשכים למטה מטה — עד ל"ידו", ואדרבה: ע"י "ידו" — ענין גשמי — לוקחים את בחי' העצמות שלמעלה אפילו מבחי' הכתר, כמבואר לעיל (ס"ב) שהתהוות היש היא ממהותו ועצמותו.

ועד"ז בנוגע לגילוי החסידות (י"ט כסלו) — שענין החסידות מתפשט ונמשך עד למטה מטה, "יפוצו מעינותיך חוצה".

יד. וזוהי ההוראה בנוגע לפועל — שהתכלית והמטרה דכל ענין החסידות הוא, שהדברים יבואו למעשה בפועל, היינו, למרות גודל העילוי דענין החסידות, רזין דרזין שבתורה, הרי תכלית הכוונה היא — שענינים אלו יבואו למעשה בפועל, ובלשון הכתוב: "ה' מצליח **בידו**", היינו, שענין ההצלחה, תכלית העילוי (בחי' הכתר) חודר ונמשך עד למעשה בפועל ("ידו"), כנ"ל.

וכפתגם הידוע: "טאַפֿאָרו־דאַ־פֿלאָחו", שפירושו — הגרזן על העץ, כלומר, שכל הענינים צריכים לבוא במעשה בפועל — בדוגמת ענין ה"גרזן" ("טאַפֿאָרו") שאין בו ענין של שכל כלל, כי אם "כלי" שעל ידו מחבצע ענין של מעשה בפועל ("כגרזן ביד החוצב בו"). וההדגשה בזה היא — שהדבר נמשך למטה מטה ביותר, לא רק בענין של "גרזן" — בלשון הקודש, אלא גם ב"טאַפֿאָרו" — בשפה הרוסית.

בלתי מוגה

מובן ופשוט שפעולת הגרזן ("טאַפאָרו") צריכה להיות באופן מחושב — להשתמש בו עבור דברים טובים ומועילים (ופשיטא שלא להשתמש בו למטרה הפכית), ולדוגמא: שימוש בגרזן עבור עצי המערכה [ובלשון הגמרא (סוף תענית) — "מגל", במקום גרזן], ובזה גופא — באופן של סדר מסודר ומתוך חשבון, שהרי עצי המערכה היו צריכים להיות אמה על אמה (זבחים סב, ב), כך שהיו צריכים לבקע אותם באופן מחושב דוקא ("ניט האַקן סתם"), אבל ביחד עם זה, עיקר ההדגשה בזה היא — מעשה בפועל.

וענין זה מודגש גם בלשונו של בעל הגאולה שהבטיח שלעולם תהי' "יד החסידים על העליונה" — "**יד** החסידים" דייקא. דלכאורה, מכיון שמדובר אודות חסידות **חב"ד** — מתאים יותר להדגיש את ענין השכל (חב"ד), ומדוע מדגישים את ענין ה"יד" דוקא?! אלא הביאור בזה הוא — כאמור לעיל, שחכלית הכוונה היא שכל עניני החסידות יבואו במעשה בפועל ("יד") דוקא.

ויה"ר שכאו"א יעבוד את עבודתו בכל הענינים האמורים מתוך מנוחה — "לישב בשלוה" — גם כאשר נמצאים בסוף זמן הגלות, ועי"ז זוכים בקרוב ממש לצאת מהגלות "ביד רמה", ומתוך שמחה וטוב לבב.

* * *

טו*. כאשר מדברים אודות אהבת ישראל ואחדות ישראל — ישנם אלו ש"תואנה הם מבקשים", ושואלים: מהי פשר ההוספה ד"אחדות ישראל" — הרי בפסוק נאמר "**ואהבת** לרעך כמוך", בספר המצוות להצ"צ נתבארה מצות "**אהבת** ישראל", וכיו"ב בשאר ספרי גדולי ישראל, וא"כ, מניין ההוספה ד"**אחדות** ישראל"?!

הנה מקור הדברים הוא בירושלמי (נדרים פ"ט ה"ד): "הוה מקטע קופד ומחת סכינא לידוי תחזור ותמחי לידי" (בתמי'), כלומר, שביאור הציווי "ואהבת לרעך כמוך" הוא ע"פ משל "למי שמחתך בשר בסכין והכה הסכין על ידו, שאם תעלה על דעתך לחזור ולהכות להיד שהכתה בסכין על ידו האחרת כו' כמו כן אמרה תורה ואהבת לרעך כמוך" (פני משה שם).

ולכאורה: לשם מה זקוקים למשל, ומה מוסיף משל זה בהבנת ציווי התורה "ואהבת לרעך כמוך"?!

והביאור בזה — בפשטות:

---

*) דובר אודות ההצעה שכל בנ"י יוסיפו בהתחלת התפלה "הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך", ובסיום התפלה — "אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך", בהמשך להמדובר בהתוועדות די"ט כסלו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, וי"ל בפ"ע (נדפס גם לקמן ע' 678). הבא לקמן — הם הקטעים שלא נכנסו בשיחה המוגהת.

בגדי כהונה:

מכיון שדרך הפעולה בענין הנ"ל היא ע"י לבישת "בגדי כהונה" — מובן, שצריכים להיות תחילה במצב של **טהרה**, דאל"כ, אסור לגעת בבגדי כהונה, וכ"ש שאסור ללובשם!

וענין זה קשור עם המדובר בהתוועדות די"ט כסלו אודות שיעור היומי ברמב"ם (סוף הל' טומאת אוכלין) — ש"אע"פ שמותר לאכול אוכלין טמאין ולשתות משקין טמאים, חסידים הראשונים היו אוכלין חולין **בטהרה**, ונזהרין מן הטומאות כולן כל ימיהם . . ודרך חסידות שיהי' נבדל אדם ופורש משאר העם ולא יגע בהם ולא יאכל וישתה עמהם", וזאת — גם בנוגע לאכילת חולין, ועאכו"כ כאשר מדובר אודות לבישת בגדי כהונה!

וכפי שממשיך ומסיים הרמב"ם: "הפרישות מביאה לידי טהרת הגוף ממעשים הרעים, וטהרת הגוף מביאה לידי קדושת הנפש מן הדעות הרעות, וקדושת הנפש גורמת להדמות בשכינה, שנאמר[118] והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה' מקדשכם".

ועד שבאים לזמן דלעתיד לבוא — כמבואר באגה"ק[119] ש"אילנא דטוב ורע דאיהו איסור והיתר טומאה וטהרה, לא ישלטו על ישראל יתיר, דהא פרנסה דלהון לא להוי אלא מסטרא דאילנא דחיי . . דכתיב[120] ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, דלא יתפרנסון ת"ח מע"ה [ועאכו"כ שלא יהיו זקוקים לאומות העולם], אלא מסטרא דטוב דאכלין טהרה כו'".

ואז יהי' ענין הקדושה בתכלית השלימות — "והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה' מקדשכם".

* * *

כה. מאמר (כעין שיחה) ד"ה וכל בניך לימודי ה'.

* * *

כו. נהוג בכל שבת ללמוד פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י, וכן נהוג לבאר ענין בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשת השבוע, ולאחרונה — מאז שנקבע ונתפשט לימוד שיעור יומי ברמב"ם, ג' פרקים ליום, על מנת לסיימו במשך שנה אחת — נהוג גם לבאר ענין בשיעור היומי ברמב"ם, ביאור בדברי הרמב"ם, או לימוד מוסר והוראה בעבודת ה', כדלקמן.

בנוגע לפסוק בפרשת השבוע — הנה בפרק ל"ט פסוק ג' נאמר: "וירא אדוניו כי ה' אתו וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו". ומפרש רש"י: "כי ה'

---

118) שמיני יא, מד. קדושים כ, ז-ח. ועוד. 119) רסכ"ו — מרע"מ קכד, ב. 120) זכרי' יג, ב.

אתו — שם שמים שגור בפיו".

וצריך להבין:

א) לשם מה צריך רש"י **לבאר** את התיבות "כי ה' אתו" — תיבות המובנות בפשטות בפשוטו של מקרא, גם לולי פירוש רש"י?

ב) לא זו בלבד שרש"י מוצא לנכון **שיש צורך לבאר** תיבות אלו, מכיון שלולי זאת לא יבין בן חמש פשוטו של מקרא, אלא עוד זאת, שמבארם היפך פשטות הכתוב, כי: הפירוש **הפשוט** ד"ה' אתו" הוא — שה' נמצא אתו לעזור לו שיצליח בכל מעשיו, כלומר, שהכתוב מדבר אודות פעולתו של ה'; ואילו רש"י מפרש ש"שם שמים שגור בפיו", כלומר, שהפסוק מדבר אודות פעולתו של **יוסף**, שמזכיר תמיד "שם שמים"!

ג) קושיא זו מודגשת עוד יותר מצד פסוקים נוספים שבהמשך הענין — לפנ"ז ולאח"ז:

בפסוק שלפנ"ז[121] נאמר: "ויהי ה' את יוסף", ובפסוק זה לא פירש רש"י "שם שמים שגור בפיו", מכיון שהפירוש הפשוט הוא, כאמור, שה' נמצא עם יוסף לעזור לו ולהצליח את מעשיו, וא"כ, מדוע בפסוק **שלאחריו** מפרש רש"י את התיבות "כי ה' אתו" — "שם שמים שגור בפיו"?!

ובהמשך הענין לאח"ז[122] נאמר: "אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו באשר ה' אתו", וגם שם לא פירש רש"י "שם שמים שגור בפיו"!

[בפסוק הנ"ל מפרש רש"י: "באשר ה' אתו — בשביל שה' אתו". ופסוק זה דורש ביאור בפ"ע: מה מוסיף ומחדש רש"י בפירושו "בשביל שה' אתו"?!].

בדוחק גדול, אפשר לתרץ שרש"י אינו מפרש "שם שמים שגור בפיו" מיד בהתחלת הענין (בפסוק "ויהי ה' את יוסף") — מפני שסומך על פירושו בפסוק שלאח"ז.

אמנם, נוסף על הדוחק שבתירוץ זה — יש קושיא נוספת ממ"ש בפרשיות שלפנ"ז, ושם בודאי לא שייך לומר שרש"י סומך על מה שיפרש בפרשתנו:

בפרשת **תולדות**[123] מסופר ש"אבימלך . . אחוזת מרעיו ופיכל שר צבאו" באו ליצחק, "ויאמרו ראו ראינו כי הי' ה' עמך גו'". ומפרש רש"י: "ראו ראינו — ראו באביך ראינו בך", היינו, שראו הן אצל אברהם והן אצל יצחק שה' הי' עמהם.

ולכאורה, אם הפירוש ד"הי' ה' עמך" הוא "שם שמים שגור בפיו" — הי'

121) פסוק ב. 122) פסוק כג. 123) כו, כח־כח.

צריך רש"י לפרש זאת בפ' תולדות, בנוגע לאברהם ויצחק, וכיצד יתכן שבפ' תולדות בנוגע לאברהם ויצחק לא מפרש רש"י מאומה, כי אם בפרשתנו בנוגע ליוסף?!

כז. והנה, תמיהה הנ"ל בדברי רש"י מצינו גם במפרשים, החל מדברי הרמב"ן כאן, שכותב: "כי ה' אתו — שם שמים שגור בפיו, לשון רש"י, ואינו נראה". ועד שהרמב"ן אינו צריך אפילו לפרש מדוע "אינו נראה" — כל כך פשוט הדבר!

אמנם, במפרשי רש"י מצינו כמה ביאורים בדברי רש"י:

יש מפרשים[124] שהכרחו של רש"י לפרש "כי ה' אתו, שם שמים שגור בפיו" — "דאין לומר כמשמעו, כמו ראה ראינו כי הי' ה' עמך, ור"ל כי הי' מצליח ע"י הקב"ה, דזה כתיב אחריו, וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו, אלא ר"ל כי שם שמים שגור בפיו, ומפני זה כל אשר עשה ה' מצליח בידו".

אבל: אם מפני הכפל שבפסוק — הרי גם בפסוק שלפניו ישנו כפל לשון: (א) "ויהי ה' את יוסף", (ב) "ויהי איש מצליח"! ואף שלא נאמר ויהי ה' מצליח את יוסף — הא גופא קשיא: למה לא נאמר כן בכתוב!

ויש מפרשים[125] שרוצים לקשר את פירוש רש"י עם דברי המדרש[126] "מלחש ונכנס מלחש ויוצא הוה . . א"ל, יוסף, מה תבן בעפריים אתה מכניס . . וחרשים במצרים, באתר חרשים חרשים, אתמהה, עד היכן . . עד שראה שכינה עומדת על גביו, הה"ד דכתיב וירא אדוניו כי ה' אתו", ורוצים לפרש כן בדברי רש"י, שיוסף הי' מלחש שם שמים בפיו, ואדוניו הי' חושב שהוא מכשף, עד ששמע שכל אותן הלחישות שלוחש לא היו אלא שם שמים שהי' שגור בפיו.

אבל: כאשר לומדים את דברי רש"י כפשוטם — אין זה שייך כלל לפירוש המדרש[127]. וכמדובר כמ"פ שבודאי יכולים (וצריכים) ללמוד ולפרש את דברי רש"י באופן גם ע"ד הדרוש, הרמז והסוד, אבל אעפ"כ, בראש ובראשונה יש ללמוד את דברי רש"י כפשוטם!

ובנוגע ללימוד ע"ד הפשט — הרי מכיון שענינו של רש"י לפרש "פשוטו של מקרא", מובן, שכל הענינים השייכים ללימוד פשוטו של מקרא צריכים להיות מובנים לבן חמש למקרא מדברי רש"י עצמם, ללא כל צורך בעיון וחיפוש במפרשי רש"י, רא"ם, גו"א וכיו"ב.

כח. ענין נוסף הדורש ביאור — בנוגע לעצם הפירוש "שם שמים שגור בפיו":

---

124) גו"א ושפ"ח. 125) רא"ם. 126) ב"ר פפ"ו, ה. תנחומא פרשתנו ח. 127) ראה גם גו"א כאן.

מדברי רש"י בפרשתנו, משמע, שההנהגה ד"שם שמים שגור בפיו" היא הנהגה **טובה**, הנהגה של **צדיק**, ועד שבשכר זה זכה ש"כל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו".

והנה, אודות ההנהגה ד"שם שמים שגור בפיו" — הוזכר כבר בפירוש רש"י בפ' תולדות:

על הפסוק[128] "גשה נא ואמושך בני האתה זה בני עשו אם לא" — מפרש רש"י: "אמר יצחק בלבו, אין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו, וזה אמר כי הקרה ה' אלקיך", ולכן רצה למששו, לדעת אם זה שעומד לפניו הוא אכן עשו אם לאו.

ומזה משמע, לכאורה, שההנהגה ד"שם שמים שגור בפיו" **אינה** הנהגה של צדקות — כי:

רש"י[129] פירש כבר שעשו העמיד פניו שהוא מדקדק במצוות — "לצוד ולרמות את אביו בפיו . . כסבור אביו שהוא מדקדק במצוות". ומכיון שמצינו שיצחק ידע ש"אין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו", היינו, שגם כאשר עשו הי' מדבר עם יצחק לא הי' שם שמים שגור בפיו, משמע, שהנהגה זו (להיות שם שמים שגור בפיו) אינה הנהגה של צדקות, דאל"כ, הי' עשו נוהג כן — בפני אביו — כדי שיחשוב שמדקדק במצוות.

זאת ועוד: מצינו שעשו השתדל שהנהגתו (בפני אביו) תהי' דומה להנהגתו של יצחק[130]. ומכיון שכן, מסתבר לומר, לכאורה, שגם בענין זה נהג עשו כמו יצחק, היינו, שגם אצל יצחק לא היתה ההנהגה ד"שם שמים שגור בפיו"!

ועפ"ז תמוה: כיצד יתאימו דברי רש"י בפרשתנו שמעלתו של יוסף היתה בכך ש"שם שמים שגור בפיו", היינו, שזוהי הנהגה של צדקות — לפירושו בפ' תולדות, ששם משמע שיצחק לא התנהג כן, לפי שאין זו הנהגה של צדקות.

וכאמור, כל הענינים הקשורים עם פירוש רש"י צריכים להיות מובנים **בפשטות** גם לבן חמש למקרא!

וכפי שיתבאר לקמן.

כט. בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשתנו[131] מובא סיפור הזהר[132]: "רבי חייא כד אתא מהתם לארעא דישראל, קרא באורייתא עד דהוי אנפוי נהירין כשמשא. וכד הוו קיימין קמי' כל אינון דלעאן באורייתא, הוה אמר דא אשתדל באורייתא לשמה ודא לא אשתדל לשמה. והוה צלי על ההוא דאתעסק לשמה

128) תולדות כז, כא. 129) שם כה. כח. 130) ראה גם פרש"י שם כו, לד. 131) לקוטי לוי"צ ס"ע קנח ואילך. 132) קצ, א.

לג. הביאור בפרש"י:

כאשר לומדים את הפסוק "ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח" — הרי פירוש הדברים הוא **בפשטות**, שהקב"ה הי' עם יוסף, וכתוצאה מזה הי' יוסף איש מצליח. ולכן, בפסוק זה לא מפרש רש"י דבר.

אמנם, כאשר באים לפסוק שלאחריו, "וירא **אדוניו** כי ה' אתו" — נשאלת שאלה פשוטה: מניין ידע **פוטיפר** שסיבת הצלחתו של יוסף היא מפני ש"ה' אתו" — פוטיפר הי' שר אצל פרעה מלך מצרים, ובודאי הי' עובד ע"ז ככל תושבי ארץ מצרים [ואף שהבן חמש למקרא לא למד עדיין מה שאמר פרעה "לא ידעתי את ה'"[141], מבין הוא בפשטות, שפרעה שריו ועבדיו היו עובדי ע"ז, ולא ידעו אודות ה']. וא"כ, מניין ידע **פוטיפר** לתלות את הצלחתו של יוסף בכך "שה' אתו", לכאורה, הי' צריך לתלות זאת ב"יראתם של מצרים" (ע"ד שמצינו אצל לבן — "אלקי נחור"[142])?!

בשלמא מ"ש בפ' תולדות "ראו ראינו כי הי' ה' עמך", אף שגם פלשתים היו עובדי ע"ז — הרי זה מפני שראו דבר מיוחד שהיו מוכרחים לתלותו בכך ש"ה' עמך":

בנוגע ליצחק — מסופר לפנ"ז[143] "ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה'", ובפירוש רש"י: "בשנה ההיא — **שהיתה שנת רעבון** . . הארץ קשה והשנה **קשה**". ומכיון שכן, הרי כאשר ראו פלשתים שבכל ארצם יש **מכת רעבון**, ואילו אצל יצחק — ישנה **ברכה גדולה ביותר** בצמיחת התבואה, "וימצא בשנה ההיא מאה שערים", ידעו בוודאות שהצלחה זו אינה מאלהיהם של **פלשתים** (דא"כ, כיצד יתכן שדוקא **ארץ פלשתים** היא "ארץ קשה", שיש בה מכת רעבון?!...), כי אם מאלקיו של **יצחק**, ולכן אמרו "**ראו ראינו כי הי' ה' עמך**".

ועד"ז בנוגע לאברהם — מפורש לפנ"ז[144] שכאשר אבימלך לקח את שרה, אזי "ויבוא **אלקים** אל אבימלך בחלום הלילה ויאמר לו הנך מת גו' דע כי מות תמות אתה וכל אשר לך", וגם נענש בפועל — "כי עצר עצר ה' בעד כל רחם לבית אבימלך"[145], וכאשר אבימלך סיפר זאת לכל עבדיו — "ויראו האנשים מאד"[146]. ומכיון שראו בעליל שמאת ה' היתה זאת — ידעו והבינו שה' עמו.

אבל בנדו"ד — אינו מובן: מניין ידע פוטיפר לתלות את הצלחתו של יוסף בכך שה' אתו — מדוע לא חשב שהצלחה זו באה לו מאלהיהם של מצרים?!

---

141) שמות ה, ב. 142) ויצא לא, נג ובפרש"י. 143) תולדות כו, יב. 144) וירא כ, ג ואילך. 145) שם, יח. 146) שם, ח.

בלתי מוגה

לד. ולכן מפרש רש"י, "וירא אדוניו כי ה' אתו — שם שמים שגור בפיו":

הבן חמש למקרא למד כבר בפירוש רש"י את הביטוי "שם שמים שגור בפיו" — בקשר לדבריו של יעקב ליצחק "כי הקרה ה' אלקיך לפני".

ולכן, כאשר רש"י מפרש בנוגע ליוסף ש"שם שמים שגור בפיו" — מבין שפירוש הדבר, שיוסף הי' רגיל לומר על כל דבר "כי הקרה ה' לפני".

ועפ"ז מובן שאין כל פלא מדוע חשב פוטיפר שהצלחתו של יוסף היא מפני ש"ה' אתו" — מכיון שיוסף הי' אומר וחוזר בכל עת שהצלחתו בדבר זה הוא מפני ש"ה' אתו".

לה. עפ"ז יובן גם מדוע לא מפרש רש"י כן ("שם שמים שגור בפיו") בפסוק "באשר ה' אתו" שנאמר בנוגע לשהותו של יוסף בבית הסוהר:

בנוגע לפוטיפר — מפורש בכתוב "**וירא אדוניו כי ה' אתו**", ולכן, בהכרח לפרש שראה דבר מיוחד שמזה הבין שהצלחתו היא מפני ש"ה' אתו", ומה ראה — "שם שמים שגור בפיו".

אמנם, בנוגע לשר בית הסוהר — לא נאמר **ששר בית הסוהר ראה** כי "ה' אתו"; בפסוק נאמר רק ש"אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו", וטעם הדבר — "**באשר** ה' אתו", כלומר, הפסוק **אינו** מספר **ששר בית הסוהר ראה** ש"ה' אתו", כי אם עצם העובדה ש"ה' אתו", שלכן, "אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו".

ומטעם זה זקוק רש"י לפרש את התיבות "באשר ה' אתו, בשביל שה' אתו" — להדגיש שהפירוש בפסוק זה **שונה** מהפירוש בפסוק הקודם, מפני שבפסוק הקודם נאמר "**וירא אדוניו** כי ה' אתו", ואילו בפסוק זה נאמר רק ש"אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו", וטעם הדבר — "בשביל שה' אתו" (אבל לא ששר בית הסוהר ראה זאת).

לו. הביאור בנוגע לסיפור הזהר:

לכאורה, יש לתרץ — בדוחק עכ"פ — שמ"ש "הוה אמר . . דא לא אשתדל באורייתא לשמה", אין הכוונה שאמר זאת **ברבים**, אלא כאשר פגש אותו **לבדו**, דיבר עמו ועורר אותו אודות לימוד התורה לשמה.

אמנם, תירוץ זה דחוק הוא, כאמור, כי מפשטות לשון הזהר "כד **הוו** קיימין **קמי**' כל אינון דלעאן באורייתא הוה אמר **דא** אשתדל באורייתא לשמה ודא לא אשתדל לשמה", משמע, שדברים אלו נאמרו בנוכחותם של "כל אינון דלעאן באורייתא".